

Planteafgiftsfonden

Effektvurderingsrapport

2025

Udarbejdet af Rambøll Management Consulting

Indhold

1. Indledning	3
1.1 Formål med effektivvurderingerne.....	3
1.2 Metode	3
2. Baggrund om projekterne	4
2.1 Projekttilskud og gearing i 2025	4
3. Projekternes leverancer.....	6
3.1 Leveranceopnåelse.....	6
3.2 Projekternes konkrete leverancer	7
4. Projekternes nytteværdi.....	7
5. Implementering og offentliggørelse	8
Bilag: Metode.....	11

1. Indledning

Formålet med denne rapport er at give Planteafgiftsfondens bestyrelse overblik over og indblik i, hvilke resultater og effekter der er kommet ud af de støttede projekter i 2025. Herved får bestyrelsen viden om, i hvilket omfang projekterne er med til at løfte indsatsområderne og de prioriterede elementer i fondens strategi.

Alle tilskudsmodtagere har således ved hjælp af et spørgeskema skullet angive, hvilke konkrete resultater projektet har afstedkommet, hvilke forventede effekter projektet vil bidrage til, samt endelig i hvilket omfang projektet forventes implementeret hos primærproducenterne.

Data fra spørgeskemaerne er på fondens vegne blevet behandlet af det eksterne konsulentfirma Rambøll Management Consulting, der også har opstillet figurene og den sammenfattende tekst i rapporten.

Der gøres opmærksom på, at projektledernes vurderinger er gengivet ukritisk, idet det forudsættes, at deres kendskab til området giver dem den bedste forudsætning for at foretage en faglig vurdering af projektet.

1.1 Formål med effektivurderingerne

Formålet med at gennemføre effektivurderinger er tosidet.

For det første gennemføres effektivurderinger for at kontrollere og få dokumenteret viden om anvendelsen af bevillingsmidlerne. Herved opnås indsigt i, hvordan projekterne lever op til den formålsbeskrivelse, der er anført i ansøgningen til fonden.

For det andet gennemføres effektivurderingerne for at opnå læring og større kendskab til de konkrete resultater og effekter, projekterne munder ud i. I den forbindelse sættes der ikke mindst fokus på, hvordan resultaterne videreformidles og implementeres af slutbrugerne. Ofte kommer projekterne ikke kun den enkelte slutbruger til gavn, men også samfundet og samfundsøkonomien.

Effektivurderingerne gennemføres med udgangspunkt i bekendtgørelsen om administration af landbrugets fonde, som hører under Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeri. I bekendtgørelsen fremgår det, at:

"Hver fond skal følge op på effekten af fondsmidlerne for at sikre, at fonden opnår sine mål."

1.2 Metode

Planteafgiftsfonden bevilger hvert år støtte til 20-30 projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteloven. Projekterne er forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

For at gøre sammenligning på tværs af de effektvurderede projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektvurderingen tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteorien udgør et godt teoretisk fundament, når projekter skal effektvurderes, idet den gør det muligt at følge målene for et konkret projekt fra initiering til afslutning. Forandringsteorien kan illustreres således:

Med udgangspunkt heri er der for det enkelte projekt gennemført målopfyldelsesevaluering. Herved kan det vurderes, om de gennemførte aktiviteter medfører de ønskede effekter.

Planteafgiftsfonden bestyrelse har besluttet, at alle projekter, der får støtte af fonden, skal effektvurderes. Tilskudsmodtagerne i 2025 er:

- SEGES Innovation
- Innovationscenter for Økologisk Landbrug
- Aarhus Universitet
- Københavns Universitet
- Økologisk Landsforening

For 2025-projekterne betyder det, at 29 projekter har besvaret et effektvurderingsskema. Skemaet sætter fokus på, hvilke resultater projekterne har afstedkommet, og hvilke effekter for landbruget og samfundet de potentielt kan få.

2. Baggrund om projekterne

2.1 Projekttilskud og gearing i 2025

Der er i 2025 gennemført 29 projekter i Planteafgiftsfonden, og anvendt 43.504 t. kr. fra fonden. Disse midler har genereret aktiviteter for samlet set 48.662 t. kr, idet projekterne i flere tilfælde har fået tilført midler fra anden side og/eller selv har bidraget med midler.

Den gennemsnitlige gearingsfaktor udgør således 1,12 svarende til, at der for hver 100 kr. bliver generet aktiviteter for 112 kr.

Tabel 1. Midlernes gearing

	PLAF 2025	Totalt 2025	
	1.000 kr.	1.000 kr.	Gearing
Generelt* (n=18)	43.504	48.662	1,12
I alt (n=18)	43.504	48.662	1,12

Anm: *Generelle projekter omfatter projekter under hovedformålene: Forskning og forsøg, rådgivning, sygdomsforebyggelse, sygdomsbekæmpelse, dyrevelfærd, kontrol og uddannelse.

3. Projekternes leverancer

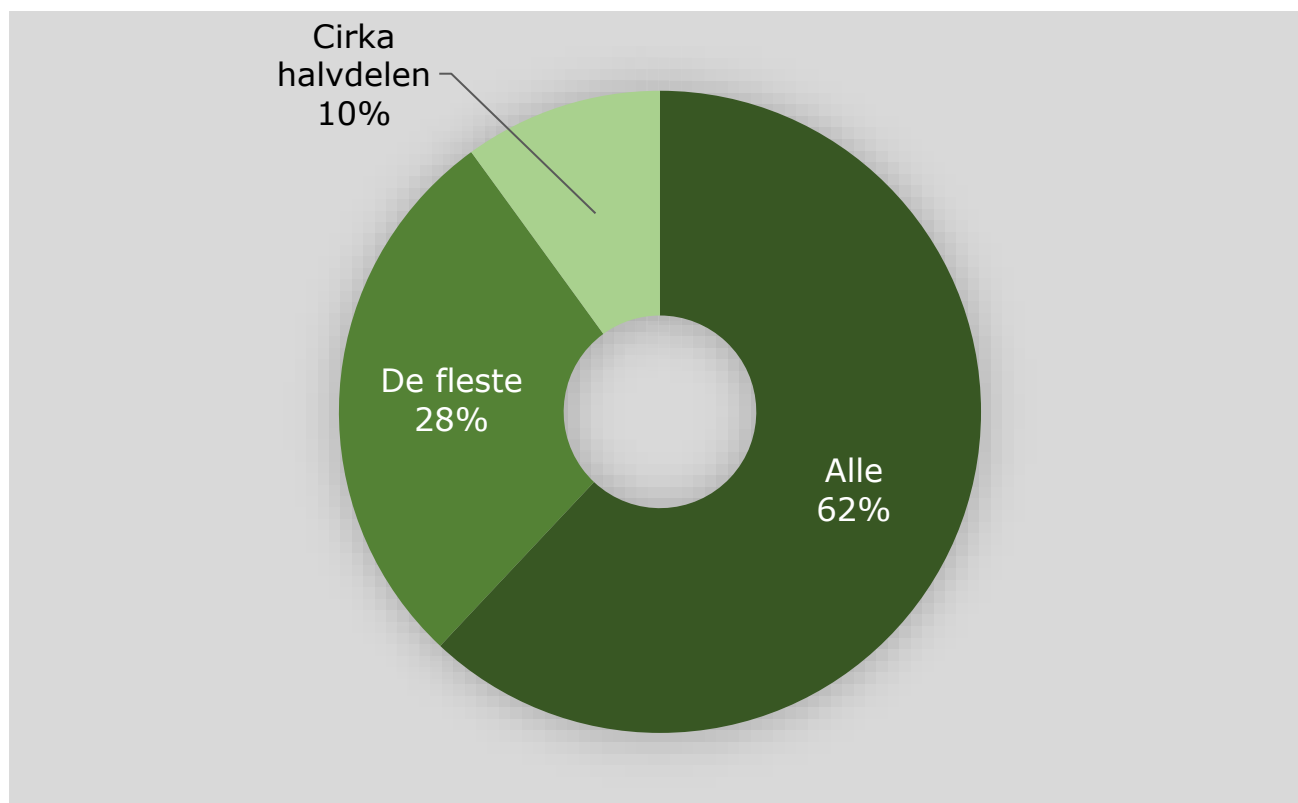
Formålet med Planteafgiftsfonden er at bidrage til en bæredygtig udvikling af planteproduktionen og understøtte den grønne omstilling af landbruget. I henhold til fondens strategi for 2025-2026 skal formålet understøttes gennem indsatsområderne en produktiv og effektiv planteproduktion, miljø og ressourceudnyttelse i planteproduktionen, klima og planteproduktion samt natur og biodiversitet i relation til planteproduktionen.

Med henblik på at vurdere resultatet af projekterne er projektlederne blevet bedt om at angive, hvilke primære leverancer - altså konkrete, dokumenterbare produkter - der er kommet ud af projekterne. Det kan f.eks. være en vejledning om fodertildeling, opdatering af en branchekode eller gennemførelse af inspektion fra et potentielt eksportmarked.

3.1 Leveranceopnåelse

Projekterne lever i høj grad op til de mål, der er sat, og som fondsbestyrelsen har bevilget midler til. Godt tre ud af fem (62 pct.) af projekterne har nået alle leverancer, som var forventet ved projekternes start. Dertil angiver knap tre ud af ti (28 pct.) af projektlederne, at deres respektive projekter har opnået de fleste af de forventede leverancer. Endelig angiver hver tiende (10 pct.) af projektlederne, at cirka halvdelen af de forventede leverancer er opnået, jf. figur 1. Samlet set indikerer resultaterne, at projekterne i vid udstrækning har opfyldt deres planlagte leverancer.

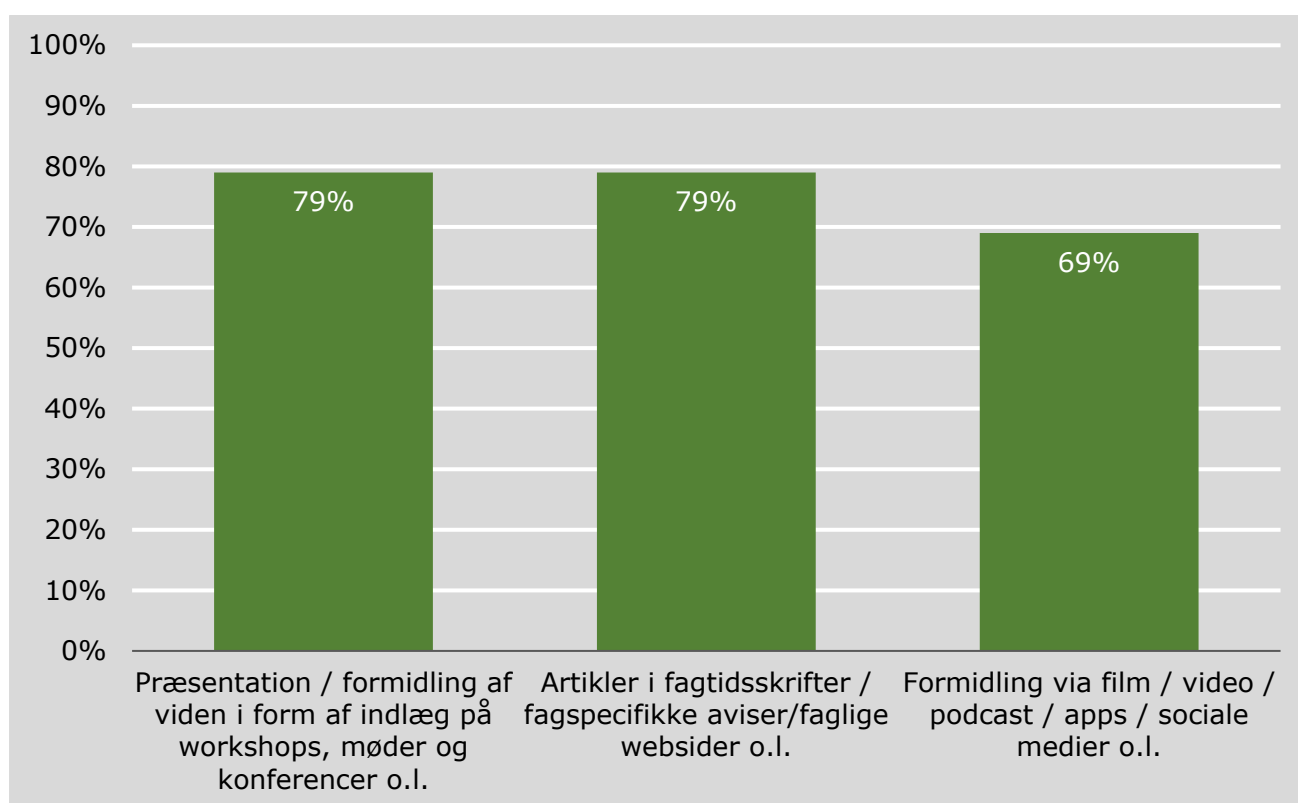
Figur 1. Leveranceopnåelse (n=29)

3.2 Projekternes konkrete leverancer

For de *generelle projekter* angiver knap fire ud af fem (79 pct.) af projektlederne, at deres projekter indeholder præsentation og formidling af viden i form af indlæg på f.eks. workshops, møder og konferencer. Tilsvarende angiver knap fire ud af fem (79 pct.) af projektlederne, at artikler i fagtidsskrifter, fagspecifikke aviser eller på faglige websider er blandt leverancerne i deres respektive projekter. Endelig angiver knap syv ud af ti (69 pct.) af projektlederne, at formidling via film, video, podcasts, apps og sociale medier m.v. indgår som konkrete leverancer i projekterne, jf. figur 2 nedenfor.

Figur 2. Primære leverancer (n=29)

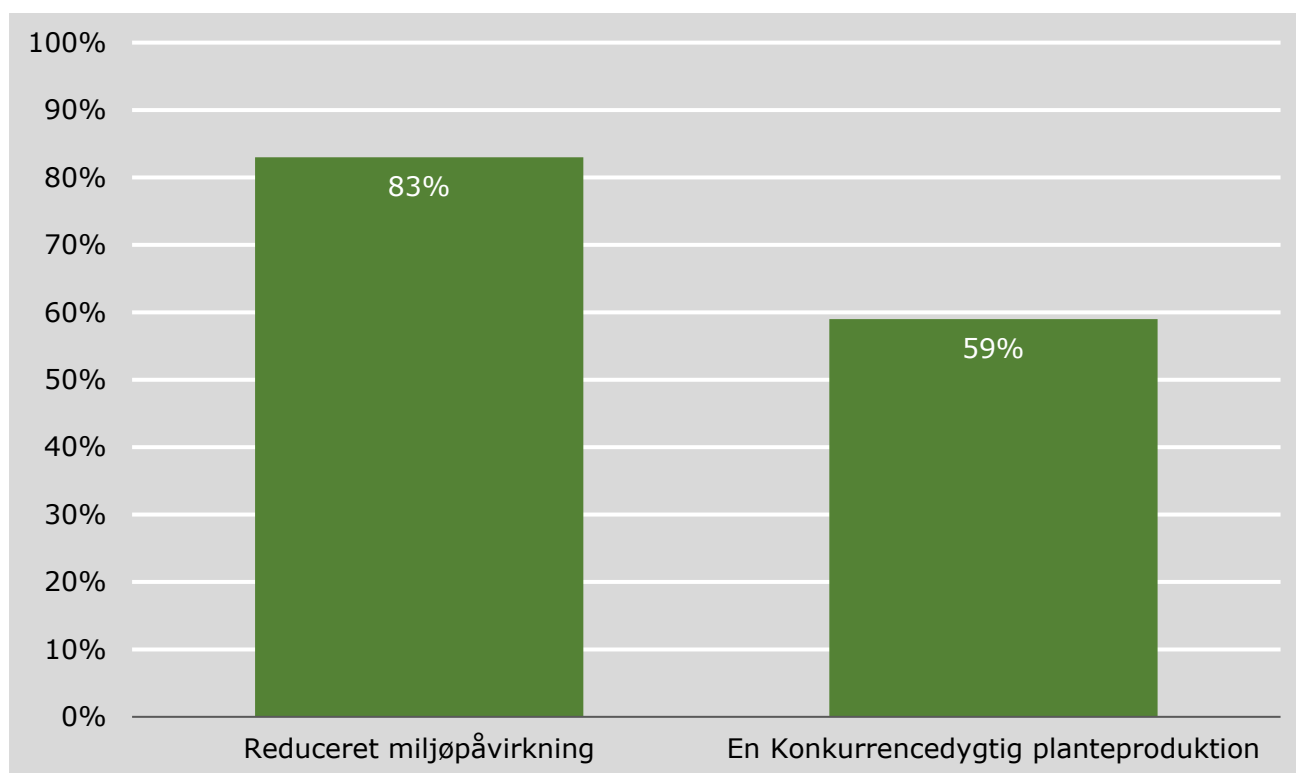
Anm: Projektlederne har kunnet angive op til tre opnåede leverancer, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

4. Projekternes nytteværdi

Som del af spørgeskemaet er projektlederne blevet spurgt ind til, hvilke af fondens effektindikatorer som de respektive projekter understøtter.

For de *generelle projekter* angiver mere end fire ud af fem (83 pct.) projektledere, at deres projekter understøtter fondens effektindikator om at reducere miljøpåvirkningen. Dernæst angiver seks ud af ti (59 pct.) af projektlederne, at deres respektive projekter understøtter fondens indikator om en konkurrencedygtig planteproduktion, jf. figur 3 nedenfor.

Figur 3. Projekternes understøttelse af fondens effektindikatorer (n=29)

Anm: Projektlederne har kunnet angive op til tre effektindikatorer, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

5. Implementering og offentliggørelse

Det fremgår af fondens strategi, at fonden lægger vægt på projekter, der sandsynliggør formidling og implementering, så projekterne kommer i anvendelse. Det er derfor væsentligt at undersøge, inden for hvilken tidshorisont projekterne forventer, at resultaterne vil blive implementeret hos producenterne.

Tabel 2 nedenfor viser overordnet, at implementeringshorisonten for projekternes resultater varierer betydeligt, og at implementeringen for en stor del af målgrupperne forventes at ske over en længere tidshorisont. Således forventer knap halvdelen (41 pct.) af projektlederne, at blot 0-10 pct. af målgruppen har implementeret resultaterne inden for ét år efter projektafslutning. Derudover angiver cirka hver sjette (17 pct.) af projektlederne, at henholdsvis 11-30 pct., 31-50 pct. og 51-70 pct. af målgruppen forventes at implementere resultaterne inden for et år. Ingen af projekterne forventer, at mere end 90 pct. af målgruppen har implementeret resultaterne inden for ét år.

I et femårigt perspektiv forventes implementeringen i målgrupperne at være væsentligt højere. Således forventer knap tre ud af ti (28 pct.) af projektlederne, at henholdsvis 31-50 pct. og 71-90 pct. af målgruppen har implementeret resultaterne inden for fem år. Derudover forventer knap en fjerdedel (24 pct.), at 51-70 pct. af målgruppen har implementeret resultaterne inden for fem år. Endelig angiver en mindre andel (7 pct.) af projektlederne, at 91-100 pct. af målgruppen forventes at have implementeret resultaterne inden for fem år, mens meget få (3 pct.) fortsat forventer en implementeringsgrad på 0-10 pct. efter fem år.

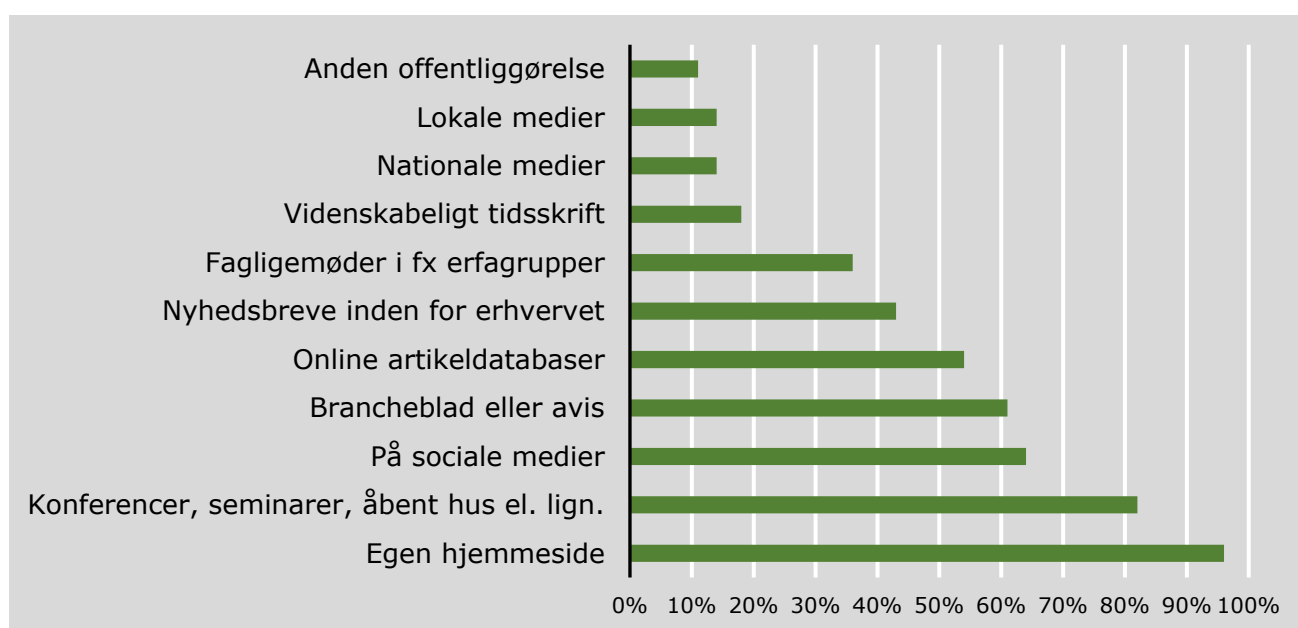
Tabel 2. Implementeringshorisont (generelle projekter, n=29)

Andel af målgruppe, der forventes at implementere resultaterne	Inden for 1 år	Inden for 5 år
0-10 pct. af målgruppen	41%	3%
11-30 pct. af målgruppen	17%	10%
31-50 pct. af målgruppen	17%	28%
51-70 pct. af målgruppen	17%	24%
71-90 pct. af målgruppen	7%	28%
91-100 pct. af målgruppen	0%	7%

Vidensdeling er afgørende for, at projekternes resultater bliver implementeret hos producenterne. I fondens ansøgningsskemaer skal ansøgere derfor angive, hvordan de forventer at formidle projektets resultater, og ved projektafslutning skal projekterne angive, hvordan de har gjort det eller forventer at gøre det.

Tilskudsmodtagernes egne hjemmesider er den kanal, der for klart flest projekters vedkommende bliver anvendt, når resultaterne skal offentliggøres. Herved sikres, at resultaterne er umiddelbart tilgængelige for alle interesserede. En meget stor del af projekterne gør også brug konferencer, seminarer og åbent hus-arrangementer til offentliggørelse af resultater. Endeligt anvendes også andre kanaler som sociale medier, online artikeldatabaser og brancheblade, jf. figur 5 nedenfor.

Figur 5. Kanal for offentliggørelse (generelle projekter, n=29)

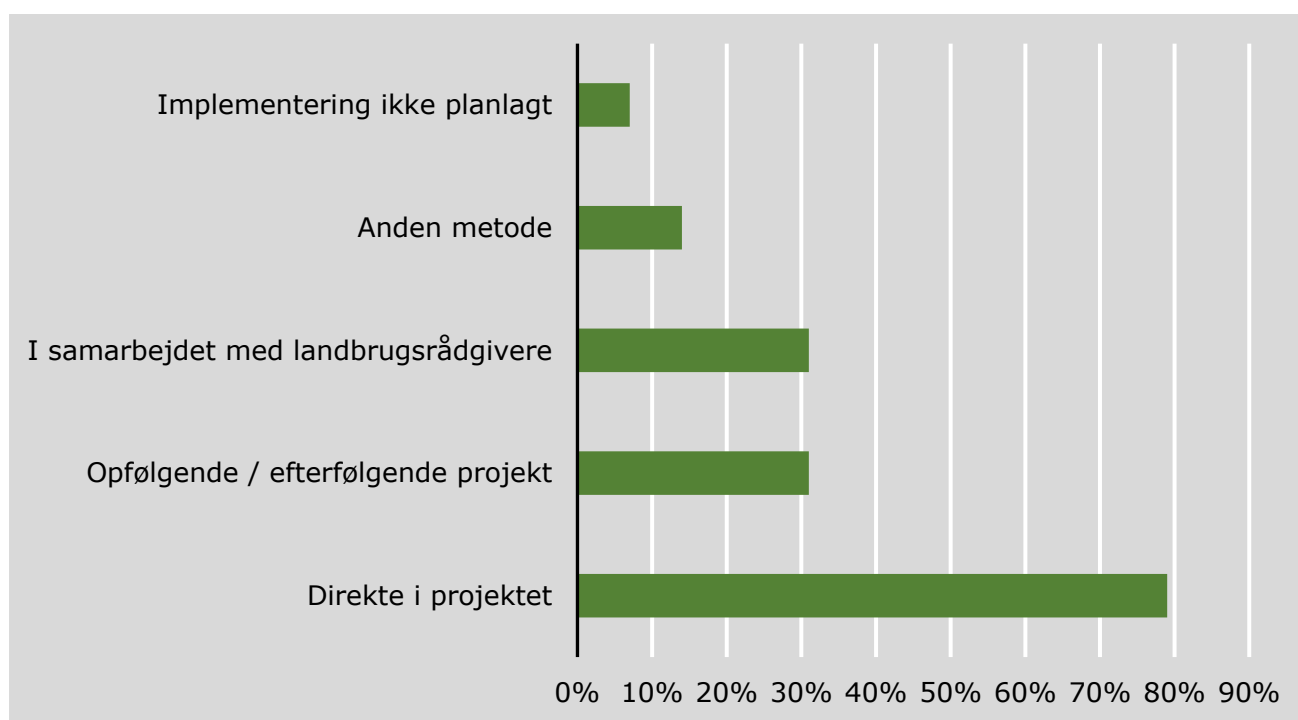

Anm: Projektlederne har kunnet angive flere kanaler for offentliggørelse, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

Det er hensigten, at offentliggørelse af resultaterne skal give primærproducenterne og øvrige markedsaktører den nødvendige information for at kunne implementere resultaterne på deres egen bedrift eller virksomhed samt give erhvervs- og vidensinstitutioner mulighed for at fortsætte forskningen på et givent område.

Projekternes implementeringsmetoder fremgår af figur 6 nedenfor. I knap fire ud af fem (79 pct.) af projekterne er der planlagt implementering direkte i projektet. Derudover angiver knap en tredjedel (31 pct.) af projektlederne, at implementering sker enten i samarbejde med landbrugsrådgivere eller gennem et opfølgende eller efterfølgende projekt. Endvidere angiver omkring hver syvende (14 pct.) af projekterne, at der anvendes andre metoder til implementering, herunder eksempelvis samarbejde med myndigheder og private aktører. Endelig angiver et mindre antal projekter (7 pct.), at implementering ikke er planlagt.

Figur 6. Implementeringsmetode (generelle projekter, n=7)

Anm: Projektlederne har kunnet angive flere implementeringsmetoder, og derfor summerer fordelingen ikke til 100.

Bilag: Metode

Tidspunkt for gennemførelse af effektivurderingerne

Bevillingerne fra promille- og produktionsafgiftsfondene er etårige, og af denne grund gennemføres effektivurderingerne i forbindelse med bevillingsårets afslutning.

Den teoretiske ramme

Promille- og produktionsafgiftsfondene giver tilsammen årligt støtte til flere hundrede projekter inden for hovedformålene i landbrugsstøtteloven. Projekterne er meget forskellige i deres formål, indhold, projektperiode, størrelse m.v.

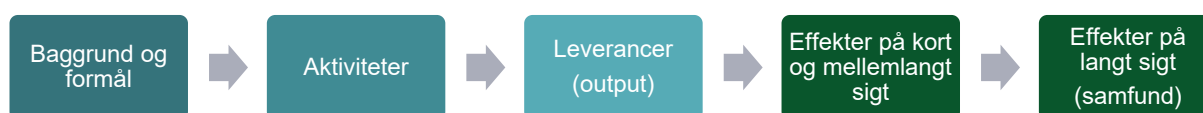
For at gøre sammenligning på tværs af de udvalgte projekter mulig og meningsfuld er det afgørende, at effektivurderingen for alle typer af projekter tager udgangspunkt i den samme teoretiske ramme.

Forandringsteori

Tilskudsmodtagerne bliver i forbindelse med ansøgningen bedt om at angive formålet med projektet, hvilke aktiviteter der ønskes gennemført, hvilke produktionsmål de gennemførte aktiviteter skal resultere i, og endelig skal de angive, hvilke effekter de på sigt forventer projektets resultater vil medføre, herunder fx mindre forurening, kompetenceløft, eller øget konkurrenceevne.

I den teoretiske verden svarer ansøgningsskemaet således til projektets forandringsteori. Figuren nedenfor illustrerer forandringsteorien¹.

Figur 3. Forandringsteori

Temaerne i ansøgningsskemaet (forandringsteorien) hjælper den enkelte ansøger med at gennemføre en analyse af, hvordan den tilsigtede effekt skal nås. Gennem forandringsteorien beskrives, hvilke aktiviteter der skal gennemføres for at opnå de effekter for den målgruppe, som projektet vedrører. Herved sandsynliggøres, at de gennemførte aktiviteter på sigt vil medføre de ønskede effekter.

På baggrund af ovenstående kan der opstilles parametre for målopfyldelsen – dvs. hvilke succesparametre der skal være gældende for, at projektet er gennemført succesfuldt. Følgende kategorisering af mål bliver anvendt:

¹ Rigsrevisionen, *Beretning til Statsrevisorerne om revisionen af EU-midler i Danmark i 2012*, november 2013.

Aktivitetsmål udtrykker forholdet mellem input og aktiviteter. Ressourcer kan være penge, arbejdskraft el.lign., og aktivitetsmålet udtrykker dermed, hvilke aktiviteter der kan gennemføres med de input, der er til rådighed. Fx et demonstrationsforløb eller udvikling af en ny kombisti til farende søer.

Produktionsmål udtrykker det output/de resultater, de gennemførte aktiviteter skal resultere i. Fx at 300 personer deltager i en demonstration, eller at der er udviklet en ny kombisti til farende søer, som tilbydes på markedet inden for to år.

Effektmål vedrører den tilsigtede effekt af en indsats på det omgivende samfund. Fx øget konkurrenceevne, mindre forurening og/eller bedre dyrevelfærd.

Effektmålene kan opgøres på kort, mellemlangt og langt sigt. Det kan imidlertid være vanskeligt at opstille parametre for den langsigtede effekt – og det kan være endnu sværere at måle effekten på langt sigt.

Hvis målet på sigt eksempelvis er at øge konkurrenceevnen, kan det være vanskeligt at isolere effekten af det konkrete projekts indflydelse på konkurrenceevnen. I sådan et tilfælde vil det være nødvendigt at anvende parametre på et lavere niveau for at sandsynliggøre, at projektet bidrager til det langsigtede mål. Fx kan et projekt omhandlende optimering af indretningen af svinestalde, som øger landmandens produktivitet, anvendes som parameter/indikator for effekten på sektorens øgede konkurrenceevne.

For at kunne dokumentere, at et projekt kommer sektoren og samfundet til gode, er det væsentligt, at måleparametrene opgøres på så højt niveau som muligt. Da effektvurderingerne i nærværende rapport er gennemført allerede et år efter projekternes initiering, vil der dog være mange projekter, som endnu ikke har realiseret effekter på langt sigt. Som det fremgår af effektvurderingerne i rapporten, er de målbare parametre derfor i vidt omfang relateret til outputtet/resultaterne, som er meget projektnære, og dermed i mindre omfang relateret til de mere langsigtede effekter for samfundet.

Evalueringsmetode

Effektvurderingerne er gennemført med en tilgang inspireret af både 'målopfyldelsesevaluering' og 'effektevaluering'. Den første tilgang har til formål at afdække, om målene med et givet projekt er opfyldt eller ej, og den anden tilgang søger at afdække de samlede effekter af projektet – både tilsigtede og utilsigtede effekter.

Begge tilgange er meget anvendelige men har dog også nogle ulemper, som er vigtige at være bevidst om. Målopfyldelsesevaluering vanskeliggøres, hvis de udmeldte mål med et projekt ikke er konkrete, operationelle og målbare. Men forudsat at målene er klart formuleret, gør tilgangen det muligt at vurdere, om målene er realiseret, og om indsatsen lever op til intentionerne. Effektevaluering har den ulempe, at det kan være svært at isolere effekten af indsatsen, og den opnåede effekt kan dermed skyldes andre faktorer end resultaterne fra projektet.

Gennemførelse af effektivurderingerne

For at sikre sammenlignelighed på tværs og en tilstrækkelig faglig dybde i effektivurderingerne, har alle projekter besvaret et onlinebaseret spørgeskema indeholdende spørgsmål om, i hvilken grad projektet har opnået de resultater, der forventedes ved projektets start, og hvilke effekter for landmanden og samfundet det forventes, at projektet vil afstedkomme. Spørgeskemaet indeholder både kvantificerede, lukkede spørgsmål samt spørgsmål af mere åben karakter.

Som supplement til effektivurderingsskemaet gøres også brug af projektets tilskudsregnskab. Regnskabet er nyttigt i forbindelse med effektivurderingerne, idet det af regnskabet blandt andet fremgår, om alle projektmidlerne er anvendt, i hvilken grad projektet er gearret med midler fra andre steder, og hvilke eventuelle samarbejdspartnere, der har været involveret i projektet.